

Lidl Suomi Kommandiittiyhtiö
PL 500, 02201 ESPOO
1615779-0

Päätös Tukes 9282/03.01/2021

Asia

Lidl Suomi Kommandiittiyhtiön Janakkalan jakelukeskuksen (jatkossa tuotantolaitos) vaarallisten kemikaalien laajamittaisen käsittelyn ja varastoinnin lupa.

Kohde

Yrityksen tiedot: Lidl Suomi Kommandiittiyhtiö (1615779-0)
Kohteen sijaintiosoite: Rastikankaantie 6, 14200, TURENKI
Kiinteistötunnukset: 165-424-4-35
Kohde ei sijaitse pohjavesialueella

Päätös

Lidl Suomi Kommandiittiyhtiö saa alkaa käsittelemään ja varastoimaan Janakkalan jakelukeskuksessa tämän päätöksen liitteenä olevassa kemikaaliluettelossa (KemiDigi-järjestelmässä olevan kemikaaliluettelon tunniste: 4843) eritellyt määrät vaarallisia kemikaaleja sillä ehdolla, että se noudattaa tässä päätöksessä kuvattuja toimia onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja toimii muulta osin hakemuksessa esitetyllä tavalla. Tuotantolaitos on laajuudeltaan lupalaitos. Tuotantolaitoksen ympäristön maankäytön konsultointivähyke on 200 metriä.

Tarkastus

Tuotantolaitoksella tulee suorittaa Tukesin toimesta käyttöönottotarkastus hyväksytysti ennen toiminnan aloittamista. Toiminnanharjoittajan tulee pyytää tarkastusta Tukesilta hyvissä ajoin ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Toiminnanharjoittajan tulee varata käyttöönottotarkastustilaisuuteen tarvittavat asiakirjat päätöksen ehtojen todentamiseksi. Käytön aikana Tukes tekee kohteeseen määräaikaistarkastuksen 5 vuoden välein. Tarkastustiheyttä voidaan säätää tarkastuksella tehtyjen havaintojen perusteella. (VNa 685/2015 28-29 §)

Toiminnan kuvaus

Turvallisuus- ja
kemikaalivirasto

Helsinki
PL 66
(Opastinsilta 12 B)
00521 Helsinki

Tampere
Yliopistonkatu 38
33100 Tampere

Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Vaihde 029 5052 000
www.tukes.fi
kirjaamo@tukes.fi
Y-tunnus 1021277-9

Lidl Suomi Ky varastoi päivittäistavaraliikkeissään myytäviä tuotteita jakelukeskuksessa, mistä niitä jaellaan eteenpäin myymälöihin. Jakelukeskuksessa varastoitavien kemikaalien määrät kasvavat toiminnan laajenemisen myötä. Jakelukeskuksessa varastoidaan aerosoleja, palavia nesteitä sekä muita terveydelle ja ympäristölle vaarallisia kemikaaleja. Kemikaalit varastoidaan jakelukeskuksen korkeassa osassa kuormalavahyllyissä. Palavat nesteet ja aerosolit varastoidaan niille varatuilla hyllypaikoilla. Aerosolien hyllypaikoille toteutetaan verkotus aerosolien mahdollisen sinkoutumisen hallitsemiseksi palotilanteessa.

Tuotteet, kuten vaaralliseksi luokitellut kemikaalit, saapuvat jakelukeskukselle laivoittain saapuvan tavaran ovista. Tuotteet viedään trukeilla kyseisen tuotteen varastointipaikalle, jossa varastointi tapahtuu. Myymälöihin lähtevät lavat kerätään kaikkialta varastosta löytyvillä tuotteilla. Tuotteet ovat omissa myyntipakkauksissaan ja myyntipakkaukset on pakattu kuljetuslaatikoihin lavalle. Samalla lavalla on yleensä yhdestä kymmeneen pähvilaatikollista samaa tuotetta, eli palavien kemikaalien, aerosolien, muiden vaarallisten kemikaalien tai akkujen määrä samalla lavalla on rajallinen.

Tuotantolaitoksella käytetään maakaasua kiinteistön lämmitykseen. Maakaasun käyttöputkistoille on Tukesin lupa (dnro 6396/341/2012). Tämän päätöksen myötä kohteen maakaasujärjestelmiin tai maakaasua koskeviin lupiin ei tule muutoksia.

Päätöksen ehdot

1. Laitokselle nimetään kemikaalien käytönvalvoja (ja tarvittaessa sijainen), joka on osoittanut pätevyytensä Tukesin järjestämässä kokeessa. (L 390/2005 29 §, VNa 685/2015 12 §)
2. Asiattomien pääsy laitoksen alueelle estetään joko rakenteellisin toimenpitein tai toiminnan luonteeseen nähden riittävän tehokkaalla muulla tavalla. (L 390/2005 16 §, VNa 856/2012 62 §)
3. Laitoksella on kemikaaliroskeiden varalta riittävästi hätäsuihkuja ja silmänhuuhtelupisteitä helposti luokse päästävissä paikoissa. (L 390/2005 10 §, VNa 856/2012 79 §)
4. Toiminnanharjoittajalla on oltava käytössään ajantasainen varastokirjanpito, josta käy ilmi vaarallisten kemikaalien luokitukset, määrät ja sijainti varastossa. (L 390/2005 7 §)
5. Kemikaalien varastointipaikat varustetaan turvallisen käytön ja onnettomuustilanteisiin varautumisen edellyttämällä merkinnöillä. (L 390/2005 13 §, VNa 856/2012 58 §)
6. Kemikaalipakkausten käsittelyssä mahdollisesti tapahtuvat vuodot on pystyttävä keräämään talteen. Kemikaalien varastointipaikkojen yhteyteen varataan kyseisille kemikaaleille soveltuvia vuotojenkeräilytarvikkeita. (L 390/2005 9-10 §, VNa 856/2012 51 §)
7. Laitoksella on oltava ennakkohuolto- ja kunnossapito-ohjelma, joka kattaa vaarallisten kemikaalien varastointiin tarkoitettujen laitteistojen (ml. varastohyllyt) toimintakunnon sekä hälytysjärjestelmien ja turvalaitteiden (esim. ilmanvaihdon pysähtymisen hälytin, sprinkler-järjestelmä, paloilmoitinjärjestelmä) toimivuuden säännöllisen varmistaminen. Tehdyistä tarkastuksista, testauksista ja toimenpiteistä pidetään kirjaa. (L 390/2005 12 §, VNa 856/2012 63 §)
8. Laitoksen vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin laaditaan ohjeistukset. Ohjeistuksissa tulee kuvata toiminta poikkeustilanteissa, kuten syttyvien nesteiden tai aerosolien pakkausten vuotaminen varastotilassa. Syttyviin nesteisiin ja aerosoleihin liittyvän poikkeustilanneohjeistuksen tulee olla selkeästi saatavilla varastotiloissa jossa näitä tuotteita varastoidaan. Toiminnanharjoittajan tulee valvoa, että henkilökunta toimii ohjeiden mukaisesti. (L 390/2005 11 §, VNa 856/2012 64 §)

9. Varavoimakoneiden täyttötapahtuman ohjeistuksessa kuvataan toiminta mahdollisissa vuoto-tilanteissa (vuotojenhallintamateriaalit, kaivonsulkumatot, hulevesiviemäreiden sulkukaivojen ja tasausaltaiden sulkeminen). Ohjeistuksen tulee olla saatavilla varavoimakoneiden polttoainesäiliöiden täyttöpajoilla. (L 390/2005 10-12 §, VNa 856/2012 51-52, 64 §)
10. Sisäiseen pelastussuunnitelmaan viedään ohjeistus vuotojen ja sammutusjätevesien hallitsemisesta tulipalotilanteessa. Ohjeistuksen tulee sisältää hulevesiviemäreiden sulkukaivojen sulkeminen, sekä hulevesien tasausaltaiden sulkeminen (sulkulevy / pumpun sulkeminen). Ohjeistuksessa tulee olla kuvattuna vaaditut tarvikkeet, tarvikkeiden sijainti, suljettavien kohteiden sijainti sekä toteutettavat toimenpiteet yksityiskohtaisesti. (L 390/2005 10-12 §, VNa 685/2015 17 §)
11. Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että edellytykset sulkukaivojen manuaaliseen operointiin ja tasausaltaiden sulkemiseen ovat jatkuvasti olemassa. Tasausaltaan sulkemiseen käytettävän sulkulevyn on oltava käytettävissä tuotantolaitoksen alueella. Henkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen ja käytettävissään työvälineet vaadittujen sulkutoimenpiteiden toteuttamiseen. Sulkuventtiilit, sekä tasausaltaiden sulkupisteet tulee olla löydettävissä sekä saavutettavissa jatkuvasti, myös talvella. (L 390/2005 10-12, VNa 856/2012 51, 77 §)
12. Laitokselle laadittuun sisäiseen pelastussuunnitelmaan täydennetään sisäisen pelastussuunnitelman säädösviitaukset. (L 390/2005 28 §, VNa 685/2015 17 §)
13. Laitoksen sisäisen pelastussuunnitelman yhteyteen laaditaan harjoitussuunnitelma pelastussuunnitelman mukaisten harjoitusten järjestämiseksi. Harjoitussuunnitelmassa tulee kuvata, kuinka usein harjoituksia järjestetään, keitä harjoituksiin osallistuu ja mitä aihepiirejä harjoituksissa käsitellään. Harjoitusten aiheiden vastata sisäisessä pelastussuunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä onnettomuuksien hallitsemiseksi ja näiden seurausten rajoittamiseksi. (L 390/2005 28 §, VNa 685/2015 17-19 §)
14. Laitoksella työskenteleville annetaan riittävästi koulutusta vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja toiminnasta poikkeustilanteissa. Laitoksen alueella työskenteleville annetaan riittävät tiedot toiminnasta, siihen liittyvistä vaaratekijöistä ja niihin varautumisesta siinä laajuudessa kuin turvallinen toiminta sitä heidän tehtävissään edellyttää. (L 390/2005 11 §, VNa 856/2012 64 §)
15. Tuotantolaitoksella tapahtuvien muutosten yhteydessä kohteen sisäinen pelastussuunnitelma, sekä paloilmoittimeen liittyvä kohdepiirustus päivitetään. Päivitetyt dokumentit toimitetaan pelastuslaitokselle. (VNa 685/2015 17-18 §)

Päätöksen perustelut

Tuotantolaitoksesta aiheutuvat riskit

Toiminnanharjoittaja on arvioinut tuotantolaitoksella mahdollisia riskejä, jotka liittyvät kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin. Tunnistettuihin riskeihin liittyen on tarvittaessa määritetty toimenpiteitä, joilla riskitasoa saadaan madallettua hyväksyttävälle tasolle. Toiminnanharjoittaja on arvioinut tuotantolaitoksen räjähdysvaaroja, ja toiminnoista on laadittu räjähdysuojausasiakirja. Merkittävimmäksi räjähdysvaaran aiheuttajaksi on arvioitu sähkökäyttöisten trukkien lataushuoneet (trukkilataamot), sekä laitoksen maakaasujärjestelmät. Maakaasua käytetään varavoimana rakennuksen lämmitykseen maakaasukattiloilla. Nämä sijaitsevat varaston teknisissä tiloissa.

Tuotantolaitoksen merkittävimmät onnettomuusriskit liittyvät tulipaloihin ja kemikaalien tai kemikaaleilla saastuneiden sammutusjätevesien leviämiseen. Tulipalosta voisi aiheutua lämpö- ja äänivaikutuksia ja savukaasujen leviämistä lähiympäristöön. Kemikaalien osuus onnettomuusvaikutuksista on kuitenkin muuhun toimintaan nähden rajallinen, kemikaalien varastointimäärät huomioiden. Toiminnanharjoittaja on arvioinut, että onnettomuustilanteista ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia tuotantolaitoksen ulkopuolelle.

Riskien hallinta (mm. ilmanvaihto, vuotojen hallinta, sammutusvalmius, sammutusvesien hallinta)

Hakemuksen mukaan tuotantolaitoksen trukkilataushuoneiden (2 kpl) ilmanvaihto on mitoitettu siten, että latauksen yhteydessä muodostuvat räjähdysvaaralliset kaasut (vety) laimenevat riittävästi eivätkä aiheuta räjähdysvaaraa. Trukkien ja keräilykoneiden latauksen yhteydessä muodostuvan vedyn määrästä ja ilmanvaihdon mitoituksista on laadittu laskelmat. Trukkilataushuoneiden ilmanvaihdossa on hälytin, joka havaitsee, mikäli ilmanvaihto ei ole riittävän tehokas räjähdysvaaran ehkäisemiseksi. Tämän aktivoituessa latauslaitteiden sähkönsyöttö katkeaa automaattisesti.

Tuotantolaitoksella varastoitavat pakkaukset ovat Lidlin myymälöissä myytäviä kuluttajatuotteita, joiden pakkaus- / astiatilavuudet ovat rajallisia. Tuotteet ovat kuormalavoilla myyntipakkauksissaan, jotka on suojattu pähvilaatikoilla. Toiminnanharjoittaja katsoo, että yksittäisen palavan nesteen tai aerosolin pakkauksen vuotaminen ei aiheuta merkittävää räjähdysvaaraa ympäristöönsä varastotilojen riittävän tehokkaan ilmanvaihdon, rajallisten pakkaus- / astiatilavuuksien sekä myyntipakkausten suojana olevan pähvilaatikon johdosta. Toiminnanharjoittajan näkemyksen mukaan todennäköisin varastoitavien tuotteiden vuotamisen syy on mekaaninen vahingoittuminen trukilla siirrettäessä esim. putoamisen tai törmäyksen vuoksi. Näissä tilanteissa toiminnanharjoittaja arvioi, että vain yksittäisiä myyntipakkauksia rikkoutuisi ja niistä syntyvät vuodot valuisivat ensin myyntipakkauksia suojaavaan pähvilaatikoon ja vasta tämän jälkeen varaston sisätiloihin, mistä vuodot saataisiin nopeasti kerättyä paikalla olevan henkilökunnan toimesta.

Vaaralliset kemikaalit varastoidaan muiden tuotteiden joukossa suuressa varastohallissa. Halli muodostaa valuma-altaan, jonka allastuskapasiteetin toiminnanharjoittaja on arvioinut olevan riittävä, varastoitavien tuotteiden astiakoko huomioiden. Varavoimakoneiden polttoaineena käytetään polttoöljyä, jota varastoidaan rakennuksen teknisessä tilassa varasto- ja päiväsaaliöissä. Säiliöissä on ylitäytönestimet ja ne on varustettu vuotoaltailla. Jakelukeskuksen huollossa käytettävät kemikaalit on sijoitettu huollon tiloihin, jossa on mm. palaville kemikaaleille paloturvakaappi omalla ilmanvaihdolla.

Varavoimakoneiden polttoöljysäiliöitä täytetään muutamia kertoja vuodessa. Polttoöljysäiliöiden täyttöpaikka on pinnoitettu eikä sen välittömässä läheisyydessä ole hulevesikaivoja. Mahdollisiin vuotoihin täyttötapahtuman yhteydessä pystytään reagoimaan imeytysaineilla ja kaivonsulkumatoilla. Mahdolliset suuremmat vuodot ohjautuvat piha-alueen hulevesikaivoihin, sieltä avo-ojaan ja edelleen hulevesien tasausaltaisiin, joihin vuodot voidaan pysäyttää (alempana tarkempi selostus). Edellä mainitun järjestelyn avulla mahdolliset polttoöljysäiliöiden täyttötapahtumien yhteydessä tapahtuvat vuodot saadaan pidätettyä.

Jakelukeskus on varustettu automaattisella, hätäkeskukseen yhdistetyllä paloilmittimella. Jakelukeskuksen varastotilat on varustettu alkusammutuskaluston lisäksi automaattisella sammutusjärjestelmällä (sprinkler), 660 m³ sammutusvesivarastolla sekä

savunpoistojärjestelmällä. Automaattinen sammutusjärjestelmä on suuren tehon kattosprinkler, joka on suunniteltu tukahduttamaan palo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tulipalotilanteessa sammutusjätevedet päätyvät suuresta varastohallista ovien ja muiden kulkuväylien kautta jakelukeskuksen pinnoitetulle piha-alueelle ja sieltä edelleen hulevesikaivoihin. Sammutusjätevesien kulkeutumista hulevesijärjestelmään voidaan estää tai hidastaa kaivonsulkumatoilla, joita säilytetään mm. polttoöljysäiliöiden täyttöpaiikkojen yhteydessä. Hulevesikaivojen kautta sammutusjätevedet valuvat hulevesien tasausaltaisiin, joita on kaksi kappaletta. Toinen voidaan padota sulkulevyllä, ja toisesta tasausaltaasta voidaan sammuttaa pumppu, joka vie vesiä eteenpäin. Näin mahdolliset sammutusjätevedet jäävät tasausaltaisiin. Tasausaltaiden yhteenlasketuksi tilavuudeksi toiminnanharjoittaja on arvioinut 600 m³, jonka lisäksi sammutusjätevettä voidaan kerätä pinnoitetulle piha-alueelle. Toiminnanharjoittajan arvion mukaan sammutusjätevedet voidaan edellä mainituilla järjestelyillä pidättää.

Ennakkohuollon ja kunnossapidon järjestäminen

Jakelukeskuksen taloteknisille laitteille ja järjestelmille sekä varautumislaitteille on määritetty ennakkohuoltosuunnitelma, jonka mukaan ne tarkastetaan ja huolletaan säännöllisesti. Tarkastuksissa hyödynnetään myös ulkopuolisia osajia. Huolto- ja turvallisuuspäällikkö tilaa huollot ja pitää niistä kirjaa. Varavoimadieselillä toimivia sprinklereitä testataan viikoittain.

Kaavoitus, viranomaisten lausunnot ja kuuleminen

Toiminta sijoittuu Lidl Janakkalan olemassa olevaan logistiikkakeskukseen. Alueelle on laadittu asemakaava, jossa jakelukeskuksen tontti on merkitty teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeksi. Lisäksi alueella on meneillään osayleiskaavan laatiminen / uudistaminen, jossa jakelukeskuksen tontti on merkitty teollisuus- ja varastoalueeksi. Kaavamerkinnot mahdollistavat suunnitellun toiminnan.

Pelastusviranomaisen tuo lausunnossaan ilmi sisäisen pelastussuunnitelmaan liittyviä kehityskohteita. Näitä käsitellään osiossa Johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta.

Kuulemisvaiheessa lupahakemuksesta ei esitetty mielipiteitä.

Johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta

Sisäisestä pelastussuunnitelmasta pyydettiin lausuntoa Kanta-Hämeen pelastuslaitokselta. Pelastuslaitos toteaa lausunnossaan, että kohteessa aikaisemmin ollut pelastuslain mukaista pelastussuunnitelmaa tulee täydentää kemikaalisäädösten mukaiseksi sisäiseksi pelastussuunnitelmaksi säädöstaustan osalta. Pelastuslaitos listaa myös päivitys- ja täydennystarpeita suunnitelmassa kuvattuihin vastuuhenkilöihin. Pelastuslaitos lausuu, että toimintaohjeissa ja suunnitelmissa tulee huomioida myös talviolosuhteet mm. vuotojen hallinnan osalta. Lopuksi pelastuslaitos toteaa, että pelastussuunnitelmaan tulee lisätä kohta sisäisen pelastussuunnitelman mukaisten harjoitusten järjestämiseksi.

Tukes katsoo, että sisäinen pelastussuunnitelma täyttää Valtioneuvoston asetuksen 685/2015 17 § vaatimukset, kunhan suunnitelmaan tehdään tämän päätöksen ehtojen 10 ja 12-13 mukaiset täydennykset.

Lupahakemuksen käsittely

Tukes vastaanotti Lidl Suomi Kommandiittiyhtiön Janakkalan jakelukeskusta koskevan hakemuksen 22.10.2021 ja käsitteli sen VNn 685/2015 8 § mukaisena lupahakemuksena. Tukes sai hakemukseen pyytämäänsä täydennyksiä 5.11.2021, 11.4.2022, 31.8.2022 ja 13.3.2023.

Hakemuksesta pyydettiin lausuntoa Hämeen ELY-keskukselta ja Kanta-Hämeen pelastuslaitokselta. ELY-keskus ei toimittanut lausuntoa. Pelastuslaitos toimitti lausunnon 15.5.2023. Lausunnon sisältö on huomioitu johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta-osiossa sekä tämän päätöksen ehdoissa siltä osin, kun ne kuuluvat Tukesin toimivaltaan.

Lupahakemus on kuulutettu Tukesin verkkosivuilla 16.6.2022 ja hakemusasiakirjat ovat olleet nähtävillä em. verkkosivuilla 16.6.2022-17.7.2022 välisen ajan.

Käsittelymaksu

Päätösmaksu 2 332,18 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus (Palkeet) lähettää laskun hakijalle. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista 1391/2018)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta oheisen valitusosoituksen mukaisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. (L 390/2005 126 §)

Sovelletut säädökset

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)

Lisätietoja päätöksestä

Ylitarkastaja Miska Perkkiö, 029 505 2090, miska.perkkio@tukes.fi.

Voimassaolo

Toistaiseksi

Esittelijä: Miska Perkkiö, Ylitarkastaja

Ratkaisija: Kati Hietämäki, Ryhmäpäällikkö

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoittajan henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa allekirjoitusta klikkaamalla ja asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.

Liitteet:

Lidl Janakkala kemikaaliluettelo tunniste 4843.pdf

Tiedoksi

Janakkalan kunta
Hämeen ELY
Etelä-Suomen AVI/ työsuojelu
Kanta-Hämeen pelastuslaitos

VALITUSOSOITUS

1. MITEN VALITUS TEHDÄÄN

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Valituksessa pitää olla seuraavat asiat ja asiakirjat:

- hallinto-oikeus, jolle valitus osoitetaan (toimivaltainen hallinto-oikeus ilmoitettu jäljempänä)
- päätös, johon haetaan muutosta, liitteineen; alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- muutokset, joita valittaja päätökseen vaatii, ja niiden perustelut
- valittajan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero
- tiedoksisaantitodistus tai muu tieto valitusajan alkamisesta
- valitusosoitus

Valituksen voi laatia valittajan puolesta myös laillinen edustaja tai asiamies. Tällöin on ilmoitettava lisäksi laatijan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

2. MINKÄ AJAN KULUESSA VALITUS TEHDÄÄN

Valitusaika on 30 päivää. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Tiedoksisaantipäivä lasketaan seuraavasti:

- Jos päätös on lähetetty postitse saantitodistusta vastaan, tiedoksisaantipäivä ilmenee todistuksesta. Saantitodistus liitetään valitusasiakirjoihin.
- Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemän (7) päivän kuluessa postituspäivästä, jollei muuta ilmene
- Jos päätös on toimitettu tiedoksi muulla tavalla esim. saantitodistusta vastaan jollekin muulle henkilölle kuin päätöksen saajalle (sijaistiedoksianto), katsotaan päätöksen saajan saaneen päätöksen tiedoksi kolmantena päivänä saantitodistuksen osoittamasta päivästä.

3. MITEN VALITUS TOIMITETAAN PERILLE

Valituksen voi toimittaa hallinto-oikeudelle henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähetyksenä taikka asiamiestä tai lähettiä käyttäen. Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta lukuun ottamatta valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Postittaminen tapahtuu lähettäjän vastuulla. Valituksen on saavuttava hallinto-oikeudelle virka-aikana ennen 30 päivän valitusajan päättymistä, jotta valitus voidaan tutkia.

4. OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 270 €. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä valittajan eduksi. [Tuomioistuinmaksulaissa](#) (1455/2015) on erikseen säädetty muistakin tapauksista, joissa maksua ei peritä.

5. MINNE VALITETAAN

Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Raatihuoneenkatu 1 (käyntiosoite Arvi Kariston katu 5), 13100 Hämeenlinna

